

Mrs. O.J.W. Schotel en R.J. Laméris

Advocaten

De Roos

Hamerstraat 19-1

1021 JT Amsterdam

T 020 – 303 8880

E Olivier.Schotel@deroos.eu

W deroos.eu

DLA Piper Nederland N.V.

T.a.v. mr. M. Holtzer

Prinses Amaliaplein 3

1077 XS Amsterdam

Datum: 10 december 2025

Onderwerp: Enquêteprocedure Federatie Nederlandse Vakbeweging
(200.354.715/02)

Alleen per e-mail (Marnix.Holtzer@dlapiper.com)

Geachte confrère,

1. Inleiding

- 1.1 Namens het Ledenparlement reageren wij op het voorstel tot wijziging van de statuten van de FNV van 2 december 2025 (het “**Voorstel**”). In deze brief hanteert het Ledenparlement dezelfde definities als in het Verweerschrift van 24 november 2025, tenzij anders vermeld.
- 1.2 Het Ledenparlement herkent dat FNV gebaat is bij rust. In het belang van FNV en een constructief proces dat tot rust kan leiden, verzet het Ledenparlement zich niet tegen het gros van de voorgestelde aanpassingen. Dit omvat bijvoorbeeld:
 - 1.2.1 de aanpassingen omtrent de relatie tussen de Sectorraden en de Bondsraad, waaronder de instructiebevoegdheid (last en ruggenspraak) en de statutaire basis van de Sectorraden;
 - 1.2.2 tussentijdse aanpassing van de samenstelling van de Bondsraad in 2027;
 - 1.2.3 het invoeren van een moratorium voor aanpassing van statutenwijzigingen tot de Bondsraad in nieuwe samenstelling zitting heeft;
 - 1.2.4 een afwijkende benoeming van het eerstvolgende Bestuur; en

- 1.2.5 alle overige – uitgebreide – technische wijzigingen van de statuten, die niet in deze brief of de Bijlage zijn besproken, die niet noodzakelijk zijn en dus niet aan het toetsingskader voldoen.
- 1.3 De breed gevoelde wens om de gespannen verhoudingen tot rust te brengen, kan er echter niet toe leiden dat de voorgestelde wijzigingen verder gaan dan noodzakelijk.
- 1.4 Dat volgt uit het toepasselijke toetsingskader.¹
- 1.5 Deze procedure is bijzonder, omdat FNV bijzonder is. Zij is een vereniging én een vakbond. Ingrijpen door de overheid is dus strikt beperkt ingevolge het Verdrag betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht van San Francisco van 1948 (*Trb.* 1951, 27; 1964, 89) (Internationale Arbeidsorganisatie Verdrag nr. 87), dat in 1950 is bekrachtigd door Nederland. Enige relevante bepalingen luiden als volgt:
- Art. 3 lid 1: “De werknemers- en werkgeversorganisaties hebben het recht haar statuten en reglementen op te stellen, vrij haar vertegenwoordigers te kiezen, haar organisatie en werkzaamheden in te richten en haar werkprogramma's te formuleren”.*
- Art. 3 lid 2: “De Overheid moet zich van elke inmenging, welke dat recht kan beperken of de wettige uitoefening daarvan kan belemmeren, onthouden”.*
- Art. 8 lid 2: “De nationale wetgeving mag geen afbreuk doen, noch op zodanige wijze toegepast worden, dat afbreuk gedaan wordt aan de waarborgen, in dit verdrag voorzien”.*
- 1.6 Kortom: enige inmenging van de overheid (en derhalve de Ondernemingskamer en de OK-functionarissen) die het recht van FNV beperkt om de interne organisatie zelf te wijzigen, is in strijd met internationaal recht. Dat geldt dus ook voor het Voorstel.
- 1.7 Ook indien het bovengenoemde verdrag *niet* van toepassing zou zijn, is ingrijpen aan zeer strikte voorwaarden gebonden. De OK-functionarissen zijn een verlengstuk van de Ondernemingskamer en hun aanstelling is van tijdelijke aard. Zij dienen dan ook terughoudend van hun bevoegdheden gebruik te maken. Daarbij past dat zij niet méér doen dan wat in de gegeven omstandigheden noodzakelijk is. Dit komt ook erin tot uitdrukking dat de OK-functionarissen zich behoren te laten leiden door de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het toetsingskader is in deze procedure bovendien strenger dan gebruikelijk in enquêteprocedures. Zowel de Ondernemingskamer als de door haar aangestelde OK-functionarissen gelden in deze procedure als zijnde de staat, aan wiens ingrijpen artikel 11 EVRM zeer hoge eisen stelt. Een inbreuk op het in dit artikel 11 EVRM neergelegde fundamentele recht van vrijheid van vereniging, waaronder het recht gevrijwaard te blijven van inmenging in de inrichtingsvrijheid of het bestuur en toezicht van de vereniging, moet specifiek bij wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn. Daarbij gaat het in de onderhavige zaak om een initiatief van de OK-functionarissen zelf, en houdt het

¹ Zie ook Verweerschrift, paragraaf 4.2

Voorstel een ingrijpende wijziging van de statuten en de structuur van de FNV in. In een dergelijk geval moeten met grote terughoudendheid alleen die wijzigingen worden voorgesteld die onmisbaar zijn om het beoogde doel te bereiken. Daarvoor moet het doel helder zijn en bovendien moet de noodzaak van iedere wijziging in het licht van proportionaliteit en subsidiariteit worden toegelicht.

- 1.8 Bovenstaand kader is niet alleen relevant op het niveau van de voorgestelde statutenwijziging als geheel, maar ook voor iedere voorgestelde individuele wijziging. Het in dit kader besloten liggende vereiste, dat een voorlopige voorziening niet verder gaat dan noodzakelijk, zal ook op die manier door de Ondernemingskamer moeten worden gewogen in het kader van de aan te leggen belangenafweging.
- 1.9 De aard van FNV als vakbond en vereniging moet behouden blijven, in het belang van de FNV en Nederland in het algemeen. Dat betekent: behoud van de verenigingsdemocratie, in het bijzonder de zeer nauwe betrokkenheid van de leden (via de Sectoren en de Bondsraad) bij het beleid en het benoemingsproces van het Bestuur. Veel van de wijzigingen in het Voorstel voldoen niet aan dat toetsingskader. Zij zijn in de ogen van het Ledenparlement disproportioneel, niet noodzakelijk of gaan voorbij aan een minder verstrekkend en goed alternatief. In elk geval ontbreekt voor veel voorgestelde wijzigingen de uitleg waarom deze voor het wegnemen van het door de OK-functionarissen gesignaleerde knelpunt noodzakelijk zou zijn, namelijk het “zwaard van Damocles” dat in de ontslagbevoegdheid van het bestuur is gelegen.
- 1.10 Het Ledenparlement gaat zoals gezegd mee in het grootste deel van het Voorstel, maar wel op de uitdrukkelijke voorwaarde dat de OK-functionarissen verder tegemoetkomen aan de ledendemocratie dan nu uit het Voorstel blijkt, langs de lijnen in deze brief en de bijlage bij deze brief.
- 1.11 Hierna bespreekt het Ledenparlement de drie hoofdlijnen van zijn reactie op het Voorstel. De reactie op het Voorstel is in de bijlage bij deze brief op artikelniveau uitgewerkt.

2. Hoofdlijn 1: benoeming Bestuur

- 2.1 Ledendemocratie in wettelijke zin is de benoeming van het bestuur door de leden. Dat is een wezenskenmerk van het verenigingsrecht en onderscheidend ten opzichte van kapitaalvennootschappen. Het is bijvoorbeeld de reden waarom de structuurregeling bij coöperaties afwijkt van die bij kapitaalvennootschappen.² Het Ledenparlement heeft dan ook geconstateerd dat benoeming door de algemene ledenvergadering (al dan niet in de vorm van een ledenraad) de overduidelijke norm is bij grote Nederlandse verenigingen, conform de geest van de wet. Deze vorm van interne democratie is ook het nationale en internationale

² Zie bijv. *Kamerstukken II 1986-1987*, 19 775, nr. 3 (MvT), p. 1: “Aansluiting is gezocht bij de bestaande regeling voor structuurvennootschappen. Deze regeling is niet geheel overgenomen. Om recht te doen aan de bestaande nauwe band tussen de leden en de rechtspersoon zullen de leden het recht behouden de bestuurders te benoemen en te ontslaan en de jaarrekening vast te stellen”.

“*general principle*” voor vakbonden.³ Kortom: benoeming van bestuurders direct door de leden (of een ledenraad) is de norm.

- 2.2 Het Voorstel wijkt nog steeds af van het wettelijk uitgangspunt en voormelde norm. Elke afwijking moet uitzonderlijk goed zijn gemotiveerd om ingrijpen te rechtvaardigen.
- 2.3 Dat is (nog steeds) niet het geval. Het doel van de OK-functionarissen, zoals het Ledenparlement dat begrijpt, is om een scheiding aan te brengen tussen zeggenschap over inhoud en over personen. De benoeming van het Bestuur heeft immers vooral een inhoudelijke dimensie. Die inhoudelijke dimensie prevaleert boven de personele kant. Bestuursleden worden nou eenmaal benoemd met een bepaald inhoudelijk mandaat vanuit de leden. Op die inhoud dienen de leden invloed te hebben. Enkele goedkeuring van een meerjarenbeleidsplan door het congres is daartoe onvoldoende.
- 2.4 Daarom houdt het Ledenparlement primair vast aan een bestuursorgaan waarin ook leden een plek hebben. Zie de Bijlage, commentaar bij art. 18 Voorstel, voor de uitwerking daarvan.
- 2.5 Indien de OK-functionarissen hier alsnog niet in meegaan, wijst het Ledenparlement op een alternatief: de benoeming van het Bestuur door de RvT, op bindende voordracht van de Bondsraad. Het Ledenparlement is immers niet zonder meer tegen een verplaatsing van de ontslagbevoegdheid naar de RvT als oplossing voor het door de OK-functionarissen gesignaleerde knelpunt (het “*zwaard van Damocles*” dat in de ontslagbevoegdheid van het bestuur zou zijn gelegen). Het gaat hem om behoud van de benoemingsbevoegdheid. Alleen voor de dwingendrechtelijke koppeling tussen benoeming en ontslag heeft dus een oplossing gevonden te worden. Met het voorgaande is enerzijds inspraak van de leden op de samenstelling van het Bestuur geborgd. Dat leidt tot groter draagvlak intern van de te kiezen bestuurders en (mede daardoor) een grotere legitimiteit en krachtiger mandaat extern. Anderzijds biedt het voorgaande een oplossing voor het knelpunt dat de OK-functionarissen zien, het voormelde zwaard van Damocles. De ontslagbevoegdheid ligt op deze manier immers bij de RvT. De Bondsraad zal verder ook betrokken moeten zijn bij het proces voorafgaand aan de verkiezing.
- 2.6 Terzijde verzoekt het Ledenparlement de OK-functionarissen om inzage in hun analyse over de impact van de nieuwe governance op de internationale positie van FNV. Bijvoorbeeld, de International Trade Union Confederation en European Trade Union Confederation heeft interne democratie hoog in het vaandel staan, en staat alleen open voor democratische vakbonden. Voldoet FNV nog aan die kwalificatie?

³ Verweerschrift, paragraaf 4.3.2. Zie omtrent de internationale norm o.m. R. Hyman (London School of Economics) en R. Gumbrell-McCormick (Birkbeck College, University of London), (How) can international trade union organisations be democratic?, Transfer: European Review of Labour and Research, Vol. 26, No. 3 (2020), p. 258: “*While there is a general principle that top officials are either directly elected or are chosen by a representative conference or congress, these two mechanisms have very different implications. In some countries, there is a strong tradition of election of lower-level paid officials as well. In the other direction, the democratic credentials of top leaders and executive committees give them the authority to prescribe a policy framework for the lower levels of the union*” (onderstreping, advocaat).

3. Hoofdpijn 2: Interne aangelegenheden Bondsraad

- 3.1 In het belang van de verenigingsdemocratie dient het functioneren van de Bondsraad, binnen zijn bevoegdheden, een aangelegenheid van de Bondsraad te zijn en waar toepasselijk van de Sectorraden. De rol van het Bestuur is daarin ondergeschikt en faciliterend.
- 3.2 Het is volgens het Ledenparlement noodzakelijk dat de Sectoren worden versterkt, opdat zij hun taken binnen het voorgestelde bestel adequaat kunnen uitvoeren. Op dit moment zijn de Sectorraden onderbezet, opkomstpercentages bij verkiezingen komen slechts op enkele procenten (veel lager dan de opkomstpercentages bij het Ledenparlement) en het is voor Sectorraden lastig, zo niet onmogelijk, om direct met de leden te communiceren.
- 3.3 Het Voorstel voorziet echter in een te uitgebreide rol van het Bestuur. Tegen die achtergrond dienen de volgende punten in het Voorstel te worden aangepast.
 - 3.3.1 De bondsraad moet zelf kunnen voorzien in zijn voorzitter, niet slechts op voordracht van het Bestuur (artikel 43.1 Voorstel). De voorzitter speelt een centrale rol binnen de Bondsraad. Het voorstel van de OK-functionarissen versterkt de grip van het Bestuur op de Bondsraad. Dat is niet proportioneel ten opzichte van het gearticuleerde doel. Het Ledenparlement begrijpt dat de rationale van de voorgestelde wijziging is dat zo wordt voorkomen dat bepaalde Sectoren zouden worden 'voorgetrokken'. Het Ledenparlement herkent zich er echter niet in dat in het huidige model daarvan sprake zou zijn.
 - 3.3.2 De huidige mogelijkheden om onderwerpen te agenderen dienen te worden behouden (vgl. artikel 41.6 Voorstel). De OK-functionarissen hebben geen onderbouwing gegeven voor deze vergaande ingreep in de vergaderorde van de Bondsraad. De bestaande drempels bieden al voldoende waarborgen tegen de gesignaleerde problemen.
 - 3.3.3 Ook de mogelijkheid van het bestuur om een onderwerp *niet* te agenderen wegens strijd met een zwaarwichtig belang van FNV voert (veel) te ver. Het is van belang dat het verenigingsrecht hier niet parallel loopt met het BV-recht (vergelijk artikel 2:224a BW). Anders dan bij kapitaalvennootschappen is het niet wettelijk verplicht om een agenda voor een algemene ledenvergadering te circuleren. Deze weigeringsmogelijkheid is ook wezensvreemd aan het verenigingsrecht. Indien het Bestuur immers agendering weigert, is het aan de leden om op eigen kosten een juridische procedure te starten om agendering af te dwingen. De voorgestelde structuur van last én ruggenspraak vormt al voldoende waarborg tegen overhaaste besluitvorming. Daarnaast is het Bestuur vrij om besluitvorming met argumenten te beïnvloeden (zij hebben een adviserende stem) of zelfs in rechte tegen te houden of te schorsen. Het voorgaande geldt in het bijzonder voor voorstellen tot statutenwijziging en ontslag van leden van de RvT.
 - 3.3.4 De voorzitter van de Bondsraad moet voorts zelf kunnen blijven bepalen – in plaats van het Bestuur – wanneer sprake is van een spoedeisend geval, dat noopt tot een spoedvergadering (artikel 41.4 Voorstel). Er is geen reden of aanleiding om dit te wijzigen.

4. Hoofdpijn 3: bespreken van statutenwijzigingen op initiatief leden en ongehinderd door Bestuur

- 4.1 De bevoegdheid tot statutenwijziging ligt thans bij het Ledenparlement, op voorstel van (i) het AB, (ii) een groep van 100 leden-natuurlijk personen, of (iii) ieder lid-rechtspersoon daartoe schriftelijk door ten minste honderd van zijn leden is verzocht. In het voorstel van de OK-functionarissen komt het initiatief tot statutenwijziging te liggen bij (i) het Bestuur, of (ii) 10% van de Bondsraadsleden (artikel 48.1 Voorstel). Het Bestuur kan bovendien weigeren een statutenwijziging te agenderen, indien een zwaarwichtig belang van FNV zich daartegen verzet (artikel 46.1 Voorstel). Daarnaast geldt een moratorium (artikel 48.3 Voorstel).
- 4.2 Het Ledenparlement heeft hierbij twee bezwaren:
- 4.2.1 Ten eerste gaat de mogelijkheid van het Bestuur om agendering van een statutenwijziging te weigeren te ver. Het samenstel van de voorgestelde wijzigingen biedt ruim voldoende houvast voor het tot rust brengen van de gespannen verhoudingen, waaronder het moratorium, wat reeds een zwaar middel is. Na verstrijken van dat moratorium biedt de combinatie van de (hoge) stemdrempel (artikel 48.3 Voorstel) en de mogelijkheid van het Bestuur en de RvT om in rechte op te komen tegen het initiatief tot statutenwijziging voldoende waarborg ten behoeve van de FNV.
- 4.2.2 Ten tweede pleit het Ledenparlement voor behoud van initiatief tot statutenwijziging voor een groep van honderd leden. De verenigingsdemocratie vergt dat een dergelijk initiatief moet kunnen leiden tot een discussie in de Bondsraad en daaropvolgend tot een statutenwijziging. Deze structuur is gebruikelijk bij (grote) verenigingen en er is geen aanleiding om dit te wijzigen.

5. Afronding

- 5.1 Het Ledenparlement verzoekt de OK-functionarissen zijn opmerkingen in de concept statutenwijziging op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Olivier Schotel
Ruben Laméris

Bijlage (Reactie Ledenparlement op het Voorstel)

Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) – Voorgestelde statutenwijziging OK-functionarissen – Reactie Ledenparlement

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
11.6	Toekenning van status aspirant-lid-rechtspersoon. Bevoegdheid ligt nu bij AB, maar “<i>gehoord het ledenparlement</i>”. Voorstel OK-functionarissen: niet langer gehoord de Bondsraad. Onderbouwing ontbreekt.	Wijziging naar inschatting van Ledenparlement niet proportioneel of noodzakelijk.
15.1	Schorsingsbevoegdheid van leden-rechtspersonen ligt nu bij Ledenparlement. Voorstel OK-functionarissen: schorsingsbevoegdheid t.a.v. leden-rechtspersonen te verschuiven van Ledenparlement/Bondsraad naar Bestuur. De rationale is vereenvoudiging van de statuten door de regelingen m.b.t. leden-natuurlijk personen en leden-rechtspersonen samen te voegen (Productie 7, p. 28).	Onduidelijk waarom deze vereenvoudiging proportioneel of noodzakelijk zou zijn. Ook onduidelijk waarom t.b.v. schorsing eerst een advies zou moeten worden gegeven aan Bondsraad, terwijl die geen schorsingsbevoegdheid heeft (art. 16.15). Ledenparlement stelt voor om de schorsingsbevoegdheid aan de Bondsraad te laten toekomen.
15.4	Tijdens schorsing kan het lid op dit moment alleen geen vergaderrechten uitoefenen en dus wel andere rechten. Voorstel OK-functionarissen: verbreding reikwijdte, waardoor het geschorste lid alleen rechten die verband houden met de behandeling van het besluit tot schorsing respectievelijk een eventueel op de schorsing volgend besluit tot ontzetting. Onderbouwing ontbreekt.	Wijziging naar inschatting van Ledenparlement niet proportioneel of noodzakelijk. Ook onduidelijk in het licht van art. 16.15, op grond waarvan alleen de vergaderrechten zijn opgeschort (hetgeen juist is).
16.2(c)	Gronden voor besluit tot opzegging lidmaatschap door FNV. Voorstel OK-functionarissen: ook mogelijk indien een lid in strijd met de statuten, reglementen en/of besluiten van (het Bestuur van) de FNV-	Voorstel geeft Bestuur additionele gronden voor ontzetting uit lidmaatschap. Dit is meer dan een technische verduidelijking en gaat te ver.

¹ Verwijzingen naar de voorgestelde artikelnummers in de concept statutenwijziging versie 2 december 2025 (het Voorstel), tenzij anders vermeld.

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
	vereniging handelt. Dit zou een technische verduidelijking zijn (Productie 7, p. 32).	
18.2(b)	Kwaliteitseisen Bestuurders, in het bijzonder de zinsnede dat Bestuurders anderszins aan schriftelijk vast te stellen criteria moeten voldoen. Deze bevoegdheid ligt nu bij AB, na goedkeuring Ledenparlement. Voorstel OK-functionarissen: Bevoegdheid tot stellen nadere kwaliteitseisen verschuift naar alleen RvT. Geen onderbouwing gegeven.	Het weghalen van de goedkeuring door Bondsraad concentreert teveel macht bij RvT, zonder controlemechanisme. Hiermee kan RvT ook aanvullende eisen stellen buiten de profielschets om en daarmee Bondsraad omzeilen. Voorstel is aldus niet proportioneel of noodzakelijk.
18.3	Opstellen profielschets. Deze bevoegdheid ligt nu bij het AB, met goedkeuring van het Ledenparlement. Voorstel OK-functionarissen: bevoegdheid verschuift van Bestuur naar RvT. De goedkeuringsbevoegdheid van Bondsraad blijft.	Primair dient de benoeming van het Bestuur volgens het Ledenparlement bij de Bondsraad te liggen. Echter, in het licht van de voorgestelde verschuiving van de benoemingsbevoegdheid van Bestuurders van Bondsraad naar RvT, zou in elk geval het opstellen van de profielschets een moment zijn waarop de ledendemocratie nog tot uitdrukking kan komen. De leden dienen daarin het initiatief te hebben. Het Ledenparlement stelt dus voor dat de bevoegdheid tot het opstellen van de profielschetsen voor het Bestuur komt te liggen bij de Bondsraad, met goedkeuring RvT.
18.3	Referendum m.b.t. de voorzitter van het Bestuur. Voorstel OK-functionarissen: RvT zal een raadgevend ledenreferendum houden omtrent de voorzitter van het Bestuur.	Het Ledenparlement wil ervoor waken dat een dergelijk referendum een schertsvertoning wordt, in die zin dat de RvT de uitslag van het raadgevend referendum naast zich neer kan leggen bij de bestuursbenoeming. Om ledendemocratie te waarborgen en legitimiteit te vergroten, moet het mogelijk worden voor leden om tegenkandidaten te stellen en zou het referendum bindend moeten zijn.

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
18 (geheel)	Regeling omtrent samenstelling en benoeming AB en “zwaard van Damocles”. Voorstel OK-functionarissen: schrapping AB; benoeming Bestuur door RvT. Ratio m.b.t. schrapping AB is erin gelegen dat een Bestuur met 17 leden effectief en collegiaal Bestuur bemoeilijkt (Verzoekschrift, § 2.7; Productie 2, pp. 2-3). Ratio m.b.t. weghalen benoemingsbevoegdheid bij Ledenparlement/Bondsraad is gelegen in de dwingendrechtelijke koppeling tussen benoeming en ontslag (Productie 2, p. 3).	Het <u>primaire</u> standpunt van het Ledenparlement betreft het behoud van een AB/DB structuur. Dat zou leiden tot de volgende wijzigingen t.o.v. de huidige statuten. De verwijzingen hierna zijn naar de artikelnummers van de huidige statuten van de FNV: • Art. 20.4(c): Eerste volzin herformuleren en aanvullen als volgt (onderstreping). <u>De Bondsraad stelt, in overleg met de VLR-bonden en de sectorraden en na advies van de Raad van Toezicht</u>, op voorstel van het Algemeen Bestuur een toetsingscommissie in van tenminste drie (3) leden, die zelfstandig de benoembaarheid van kandidaten (waaronder begrepen de benoembaarheid voor de functie van voorzitter) beoordeelt. • Art. 20.4(h): Uit dit artikel verdwijnt alles dat geen betrekking heeft op de voorzitter. Dat geschrapte gedeelte wordt ondergebracht in een nieuw artikel. Wordt voor zover dit betrekking heeft op verkiezing van de overige leden van het Dagelijks Bestuur geplaatst tussen de artikelen 20.6 en 20.7 en als volgt geherformuleerd: De voordracht van de overige personen voor de openstaande dan wel openvallende vacatures in het Dagelijks Bestuur, zal worden bepaald aan de hand van een raadplegend referendum ter zake de kandidaten die conform de procedure van artikel 20.4 op de kandidatenlijst zijn geplaatst. Voor de algemeen secretaris en de penningmeester, die in functie worden benoemd, wordt het systeem van de enkelvoudig overdraagbare stem toegepast. De overige plaatsen in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur worden vervuld op grondslag van de volgorde van het aantal op hen uitgebrachte stemmen. • Art. 20.6: Tussen de twee en derde volzin wordt toegevoegd: Voor de benoeming van de voorzitter in functie wordt het systeem van de enkelvoudig overdraagbare stem toegepast. • Art. 20.6-III. Voorafgaand aan het raadplegend referendum worden Bondsraad en Raad van Toezicht elk afzonderlijk in de gelegenheid

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
		gesteld om een aanbeveling aan de FNV-leden te doen met betrekking tot de beoogde Bestuurlijke teamvorming. • Art. 20.6-IV. Tussentijdse vacatures voor de functie van voorzitter, algemeen secretaris en penningmeester worden vervuld op een wijze die overeenstemt met de normale periodieke vervulling. Voor de overige plaatsen in het Algemeen Bestuur geldt de stemvolgorde in het raadplegend referendum, tenzij de lijst van opvolgers is uitgeput. In dat geval wordt een raadplegend referendum gehouden. Indien de OK-functionarissen hier niet mee akkoord gaan, wijst het Ledenparlement op <u>een alternatief</u>: de Bondsraad doet een bindende voordracht voor de benoeming aan de RvT, die vervolgens het Bestuur benoemt. Hierin komen twee werelden samen. Enerzijds is hiermee <i>wel</i> goede inspraak van de leden op de samenstelling van het Bestuur. Dit leidt tot groter draagvlak intern van de te kiezen Bestuurders en (mede daardoor) een grotere legitimiteit extern. Binnen de bondsraad is dit ook efficiënter te realiseren dan in een congres. Anderzijds biedt het een oplossing voor het knelpunt dat de OK-functionarissen zien, het veelgenoemde zwaard van Damocles. De ontslagbevoegdheid komt op deze manier immers terecht bij de RvT. Aldus is deze structuur minder verstrekkend dan het voorstel van de OK-functionarissen. De factor tijd is ook van belang bij het toetsen van proportionaliteit. Het Ledenparlement denkt dan bijvoorbeeld aan een eenmalige samenstelling van het Bestuur buiten de leden om, maar een invoering van grotere ledendemocratie vanaf de volgende zittingstermijn. Dit is een minder verstrekkend alternatief, dat wel rust waarborgt.
23.1 en 23.2	Goedkeuring Bestuursbesluiten door Bondsraad. Voorstel OK-functionarissen: schrappen van (i) het middellange termijnplan inzake het sectorale afdelingen overstijgende beleid en (ii)	Het categorisch onmogelijk maken om besluiten van het Bestuur aan goedkeuring te onderwerpen voert te ver, zeker in het licht van het ontbreken van een onderbouwing.

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
	de bevoegdheid om nog meer Bestuursbesluiten te onderwerpen aan goedkeuring. Het middellange termijnplan inzake het sectorale afdelingen overstijgende beleid wordt goedgekeurd door het congres.	
23.3	Goedkeuring Bestuursbesluiten door vergadering van Afgevaardigden van Directe Sectorale Afdelingen. Voorstellen OK-functionarissen: schrappen goedkeuring (i) personele kaders en (ii) bestemming financieel resultaat, steeds voor zover het de leden-natuurlijk personen van de directe sectorale afdelingen betreft.	Het Ledenparlement vraagt zich af wat de achtergrond van de schrappingen is.
25.4	De RvT stelt profielschetsen op voor de RvT. De Bondsraad heeft een goedkeuringsrecht. In het voorstel van OK-functionarissen wordt dit behouden.	Zie opmerking bij art. 18.3. Indien de RvT de bevoegdheid tot bestuursbenoemingen verkrijgt, dient de Bondsraad de mogelijkheid te hebben om de profielschetsen voor zowel Bestuurders als RvT-leden op te stellen, al dan niet met goedkeuring van de RvT.
25.5	De Bondsraad benoemt op dit moment de RvT uit bindende voordracht door het Bestuur. Voorstel OK-functionarissen: Bondsraad benoemt RvT uit bindende voordracht door RvT. Bij verwerping doet RvT een nieuwe bindende voordracht.	Indien de RvT de bevoegdheid tot bestuursbenoemingen behoudt, dient de Bondsraad een grotere rol te krijgen in de benoeming van de RvT vanuit het oogpunt van proportionaliteit en subsidiariteit. Het Ledenparlement denkt aan de volgende mogelijkheden: (i) leidende rol Bondsraad in het opstellen van de profielschetsen (zie hierboven), (ii) leidende rol Bondsraad in de werving van RvT-leden, (iii) geen bindende voordrachten, maar verkiezing door Bondsraad, na kennisname van de aanbevelingen door (algemeen) Bestuur en RvT en/of (iv) indien wel bindende voordrachten, dan de mogelijkheid om tegenkandidaten voor te stellen. In ieder geval dient het quorum van 1/2 worden behouden. Deze wijziging is niet proportioneel. De bescherming van de belangen van de RvT t.o.v. de wens van de leden is meer dan gewaarborgd door het systeem van bindende

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
		benoemingen. Nu de ledendemocratie hiertoe wordt gereduceerd, is een quorum disproportioneel.
26.1	Ontslag van RvT-leden vereist een gewone meerderheid. Voorstel OK-functionarissen: Voor ontslag van leden van de RvT geldt een quorum van twee derde. Daarnaast voeren zij een moratorium in.	Wat over is van de ledendemocratie komt samen in de controle van de Bondsraad over de RvT. Indien de RvT de bevoegdheid tot bestuursbenoemingen verkrijgt, is een quorum van twee derde niet op zijn plaats. Een moratorium gelijk tot aan de vervanging van de personele bezetting van de Bondsraad biedt al voldoende waarborg voor rust op de middellange termijn. Deze kan dus ook worden verkort van 2029 tot 2027. Een moratorium tot 2029 is te lang.
30.7	N/A	gHet Ledenparlement stelt de volgende toevoeging voor, ter versterking van de ledendemocratie op sectorniveau. ‘Slapende’ sectoren moeten tot leven worden gewekt, en de voorwaarden daarvoor dienen te worden gegarandeerd. Dit wordt nog belangrijker vanwege het noodzakelijke democratisch draagvlak bij verkiezing van de Bondsraad door en/of vanuit de Sectorraden. Dit leidt tot toevoeging van de volgende tekst: “De directe sectorale afdeling bevordert de ledenparticipatie binnen de eigen doelgroep en zorgt voor een toereikende communicatie met de leden en kaderleden, alsmede voor een toereikende zichtbaarheid naar buiten van de FNV voor de desbetreffend bedrijfstak of doelgroep. Het democratisch functioneren van een directe sectorale afdeling wordt ondersteund door een Nieuwsbrief en een sectorcongres.” De bovenstaande toevoeging is nodig om het door de OK-functionarissenesignaleerde knelpunt op te lossen.
32	N/A	Het voorstel van de OK-functionarissen bevat geen bepaling omtrent de personele verhoudingen in sectorraad, Sectorbestuur en afgevaardigden. Om

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
		dit te ondervangen stelt het Ledenparlement de toevoeging van de volgende tekst voor: “De sectorraad kiest uit zijn midden een Sectorbestuur en een afvaardiging in de Bondsraad. Het lidmaatschap van Sectorbestuur en Bondsraad kan niet gelijktijdig worden vervuld. Door de Sectorraad uit zijn midden gekozen leden van de Bondsraad blijven gedurende hun zittingstermijn tevens lid van de desbetreffende Sectorraad.”
34.6(h) (huidig), vgl. 30.7	In huidige opzet kunnen directe sectorale afdelingen kandidaten stellen voor het algemeen Bestuur. Voorstel OK-functionarissen: het schrappen van het AB, leidt ook tot schrappen van deze bevoegdheid.	M.b.t. het afschaffen van het DB, zie art. 18/19. Het schrappen van deze specifieke bevoegdheid voor de sectoren, verbreken de OK-functionarissen nog verder de band tussen de leden in de sectoren en het Bestuur. De voorgestelde toevoeging/wijziging is daarmee onnodig en disproportioneel.
35.2	Thans stelt het AB, onder goedkeuring van het Ledenparlement, de eisen vast waaraan moet zijn voldaan om in aanmerking te komen als netwerk. Voorstel OK-functionarissen: schrappen goedkeuringsbevoegdheid Bondsraad. De reden hiervoor is “<i>versimpeling van de governance structuur en het besluitvormingsproces</i>” (Productie 7, p. 90).	De goedkeuring door de Bondsraad moet terugkeren. Het betreft bij uitstek een ledenaangelegenheid. Het beleid daarvoor moet ook bij de leden liggen. De gegeven ratio is in ieder geval onvoldoende om aan te nemen dat de schrapping proportioneel of noodzakelijk is. Terughoudendheid is op zijn plaats en die terughoudendheid wordt hier niet betracht.
37.7(f)	Een afgevaardigde A in de toekomstige Bondsraad defungeert onder meer door ontslag op verzoek van het algemeen Bestuur door de directe sectorale afdeling of de sectorraad die hem/haar tot afgevaardigde A heeft verkozen. De gronden voor ontslag zijn beperkt. Voorstel OK-functionarissen: invoeren algemene ontslagbevoegdheid van een afgevaardigde A door de sectorraad, al dan niet op verzoek van	Het Ledenparlement heeft vooral vragen over de periode waarin de huidige Ledenparlementsleden nog zitting hebben. Zij zijn democratisch gekozen met een programma en een mandaat. Indien zij nu moeten stemmen met last en ruggenspraak, kan de situatie ontstaan dat zij in strijd met hun eerdere mandaat moeten handelen. Dat kan leiden tot direct ontslag en de noodzaak

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
	het Bestuur of de raad van toezicht. Ontslag kan in ieder geval te allen tijde indien een afgevaardigde A in strijd handelt met de statuten. Deze ontslaggronden worden bovendien nog verder uitgewerkt in een reglement.	om nieuwe Ledenparlement-leden te benoemen. Dit leidt tot onrust. Hiervoor moet nog een passende oplossing worden gevonden.
39.6	De huidige statuten impliceert een profielschets voor afgevaardigden A in het Ledenparlement, opgesteld door het Bestuur. Voorstel OK-functionarissen is om dit te behouden.	Waar deze gang van zaken in de huidige structuur in balans is, is dat in de structuur zoals de OK-functionarissen die voorzien niet meer het geval. In verband met de machtsconcentratie bij het Bestuur, is een voor de hand liggend alternatief dat (een commissie in) de Bondsraad de profielschetsen vaststelt.
41.4	Het is mogelijk om een Ledenparlement-vergadering op termijn van 3 dagen bijeen te roepen. Op dit moment maakt de voorzitter van het Ledenparlement de beoordeling of sprake is van een spoedeisend geval. Voorstel OK-functionarissen: de beoordeling van de spoedeisendheid komt te liggen bij het Bestuur. Hiervoor is geen reden gegeven.	Het Ledenparlement moet zelf kunnen blijven beoordelen wat een spoedeisend geval is. Ook in deze procedure is duidelijk geworden hoe belangrijk het is dat het Ledenparlement op eigen initiatief snel bij elkaar kan komen. Indien het IB hierover had kunnen beslissen, had het Ledenparlement mogelijk helemaal geen verweer kunnen voeren. De voorgestelde wijziging is onnodig en disproportioneel.
41.5	Samenstelling van de agenda / agenderingsverzoeken. Op dit moment moet het AB rekening houden met onderwerpen voorgedragen door (i) het AB, (ii) ten minste 5 van de afgevaardigden, (iii) ten minste 100 leden. En daarnaast (iv) de onderwerpen waarover het Ledenparlement in de voorafgaande vergadering heeft besloten te vergaderen. Voortel OK-functionarissen: verhogen drempel m.b.t. (ii) van vijf naar 10% van de afgevaardigden, waarbij het Bestuur agendering kan weigeren indien een zwaarwichtig belang van FNV zich daartegen verzet. Daarnaast schrappen (i), (iii) en (iv). Voor deze wijzigingen is geen duidelijke reden gegeven.	Het Ledenparlement heeft hiertegen de volgende bezwaren: 1. De drempel voor agendering moet blijven op ten minste 5 afgevaardigden (ii). Verhoging van die drempel is niet noodzakelijk in het licht van de gesignaleerde problemen. Eveneens moet de mogelijkheid blijven behouden dat de Bondsraad in vergadering onderwerpen voor een volgende vergadering agendeert (iv). In geen van deze gevallen mag het Bestuur agenderen verhinderen wegens een zwaarwichtig belang van FNV. Daardoor gaat wederom te veel macht naar het Bestuur. Deze opmerkingen gelden in het bijzonder ten aanzien van ontslag van RvT-leden en statutenwijzigingen.

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
		2. Tevens moet behouden blijven de mogelijkheid voor 100 leden om een onderwerp te agenderen. Dit is al een hoge barrière waarvan weinig gebruik wordt gemaakt. Daarnaast geeft de bestaande mogelijkheid om agendering te weigeren indien een zwaarwichtig belang van FNV zich daartegen verzet (die is beperkt tot deze categorie agenderingsverzoeken) voldoende waarborg tegen onrust. Daarnaast stelt het Ledenparlement voor dat ook iedere sectorraad agendapunten kan aandragen voor bespreking in de Bondsraad.
43.1	In de huidige structuur voorziet het Ledenparlement zelf in een voorzitter. Voorstel OK-functionarissen: Bondsraad wijst op voordracht van het Bestuur een onafhankelijk voorzitter aan. De reden hiervoor is dat hiermee wordt voorkomen dat bepaalde sectoren worden voorgetrokken.	De voorzitter speelt een centrale rol binnen de Bondsraad. Het voorstel van de OK-functionarissen versterkt de grip van het Bestuur op de Bondsraad. Dit is niet proportioneel ten opzichte van het gearticuleerde doel. Daarnaast herkent het Ledenparlement zich er niet in dat bepaalde sectoren zouden worden voorgetrokken in het huidige model. Kortom: de Bondsraad moet in zijn eigen voorzitter voorzien.
44.1	In de huidige opzet stemmen afgevaardigden in het Ledenparlement zonder last, maar met ruggespraak. Voorstel OK-functionarissen: wel stemmen met last.	Het Ledenparlement voorziet vooral grote problemen in de uitvoering van de nieuwe structuur. Dit zit bijvoorbeeld in het tijdig aanleveren van de benodigde stukken door de werkorganisatie. Daarnaast moeten de instructies ook zeer duidelijk zijn. Een onduidelijkheid moet worden uitgelegd in het voordeel van de afgevaardigde, gezien de verstrekende consequenties van stemmen in strijd met een last. Daarnaast behoeft de positie van afgevaardigden van de leden-rechtspersonen verduidelijking.
45.9(a)	Goedkeuring meerjarenbeleidsplan.	Het Ledenparlement heeft vragen omtrent de volgorde van het goedkeuren van het plan en het benoemen van het Bestuur. Wie maakt het plan voor de

Art. ¹	Voorstel OK-functionarissen	Reactie Ledenparlement
	Voorstel OK-functionarissen: het congres heeft goedkeuringsbevoegdheden ten aanzien van het meerjarenbeleidsplan en benoemingen van Bestuurders.	komende Bestuursperiode? Wat gebeurt er als een of meerdere Bestuurders niet worden goedgekeurd, maar het plan wel?
48.1	De bevoegdheid tot statutenwijziging ligt thans bij het Ledenparlement, op voorstel van (i) het AB, (ii) een groep van 100 leden-natuurlijk personen en (iii) ieder lid-rechtspersoon daartoe schriftelijk door ten minste 100 van zijn leden is verzocht. Voorstel OK-functionarissen: het initiatief tot statutenwijziging komt te liggen bij (i) het Bestuur en (ii) een groep van 10% van de Bondsraadsleden. Art. 41.6 wordt van overeenkomstige toepassing verklaard, waardoor het Bestuur kan weigeren een statutenwijziging te agenderen indien een zwaarwichtig belang van FNV zich daartegen verzet. Daarnaast geldt een moratorium van 4 jaar.	Het Ledenparlement heeft hierbij twee bezwaren. 1. De mogelijkheid van het Bestuur om agendering van een statutenwijziging te weigeren veel te ver. Het moratorium is al een zwaar middel om rust te bewerkstelligen voor FNV op de middellange termijn. Na verstrijken van dat moratorium biedt combinatie van de (hoge) stemdrempel (art. 48.3) en de mogelijkheden van het Bestuur om in rechte op te komen tegen het initiatief tot statutenwijziging voldoende waarborg t.b.v. FNV. 2. Ten tweede pleit het Ledenparlement voor behoud van initiatief tot statutenwijziging voor een groep van 100-leden. Een dergelijk initiatief moet kunnen leiden tot een discussie in de Bondsraad. In aanvulling op bovenstaande zou het quorum verlaagd dienen te worden naar 1/2 i.p.v. 2/3.
	<i>Overgangsbepalingen</i>	Overgangsbepalingen. Waarom en hoe kunnen de huidige Ledenparlement-leden worden gedwongen om zich te houden aan nieuwe regels over last en ruggenspraak. Zij zijn gekozen op een oud mandaat. Hoe kijken tijdelijk toezichthouders hier naar?